

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ELEANOR SHARPSTON
της 20ής Ιουλίου 2017¹

Υπόθεση C-201/16

Majid (γνωστός και ως Madzhdi) Shiri
παρεμβαίνουσα:
Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl

[αίτηση του Verwaltungsgerichtshof
(Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Ερμηνεία του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 – Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής που προβλέπεται από το άρθρο 27, παράγραφος 1 – Διακανονισμοί και προθεσμίες που προβλέπονται από το άρθρο 29 για τη μεταφορά προσώπου από το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα – Χρονικό σημείο από το οποίο αρχίζει να τρέχει η προβλεπόμενη από το άρθρο 29, παράγραφος 1, προθεσμία»

1. Με την παρούσα αίτηση προδικαστικής απόφασης το Δικαστήριο καλείται για μια ακόμη φορά να παράσχει διευκρινίσεις ως προς το περιεχόμενο του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής που προβλέπεται από το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III². Το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) επιθυμεί να διευκρινιστεί αν πρόσωπο αιτούν διεθνή προστασία μπορεί να προβάλει την αδυναμία του κράτους μέλους «Α» (κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα) να εφαρμόσει την απόφαση μεταφοράς στο κράτος μέλος «Β» (κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα) εντός της προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III, επικαλούμενο τα δικαιώματα που αντλεί από το άρθρο 27, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού. Εάν η μεταφορά δεν πραγματοποιηθεί εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, πώς θα πρέπει να εφαρμοστούν οι κανόνες του άρθρου 29, παράγραφος 2, οι οποίοι διέπουν τη σχέση μεταξύ του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα και του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα;

Ο κανονισμός Δουβλίνο III

2. Η αιτιολογική σκέψη 5 αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι θα πρέπει να επιτρέπεται ο ταχύς προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο, προκειμένου να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας και να μην διακυβεύεται ο στόχος της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Η αιτιολογική σκέψη 19 διευκρινίζει ότι, «[γ]ια την εγγύηση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

² Κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31, στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο III). Βλ. σημείο 29 των παρουσών προτάσεων για προγενέστερες υποθέσεις και υποσημείωση 12 για τρεις εκκρεμείς υποθέσεις που αφορούν τον κανονισμό αυτό.

προσώπων, θα πρέπει να θεσπιστούν νομικές εγγυήσεις και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής όσον αφορά αποφάσεις για μεταφορές στο υπεύθυνο κράτος μέλος, σύμφωνα, ιδίως, με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο άρθρο 47 [του Χάρτη³]. Προκειμένου να τηρείται το διεθνές δίκαιο, η πραγματική προσφυγή κατά των ανωτέρω αποφάσεων θα πρέπει να καλύπτει την εξέταση της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού και της νομικής και της πραγματικής κατάστασης στο κράτος μέλος στο οποίο μεταφέρεται ο αιτών».

3. Η αιτιολογική σκέψη 32 υπενθυμίζει ότι, όσον αφορά τους αιτούντες διεθνή προστασία, «[...] τα κράτη μέλη δεσμεύονται από τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από πράξεις του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της σχετικής νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων». Η αιτιολογική σκέψη 39 σημειώνει ότι ο κανονισμός Δουβλίνο III σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη.

4. Κατά το άρθρο 1, ο κανονισμός Δουβλίνο III θεσπίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή απάτριδα⁴.

5. Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, η γενική αρχή που αποτυπώνεται στον κανονισμό Δουβλίνο III είναι ότι τα κράτη μέλη εξετάζουν αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα στο έδαφος οποιουδήποτε από αυτά. Η αίτηση εξετάζεται από ένα μόνον κράτος μέλος, το οποίο είναι το οριζόμενο ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο κεφάλαιο III⁵.

6. Στους αιτούντες διεθνή προστασία έχουν αναγνωρισθεί ορισμένα δικαιώματα κατά τη διαδικασία προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης. Έτσι, το άρθρο 4, παράγραφος 1, αναγνωρίζει στους αιτούντες το δικαίωμα ενημέρωσης, η οποία περιλαμβάνει και λεπτομέρειες σχετικά με τη δυνατότητα προσβολής της απόφασης μεταφοράς και, κατά περίπτωση, υποβολής αιτήσεως για την αναστολή της μεταφοράς. Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, οι αιτούντες έχουν επίσης δικαίωμα προσωπικής συνέντευξης.

7. Το κεφάλαιο III επιγράφεται «Κριτήρια για τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους». Το άρθρο 7, παράγραφος 1, ορίζει ότι τα κριτήρια αυτά εφαρμόζονται με τη σειρά με την οποία παρατίθενται στο εν λόγω κεφάλαιο. Ο προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους πραγματοποιείται βάσει της κατάστασης που υπήρχε τη στιγμή κατά την οποία ο αιτών υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας για πρώτη φορά σε ένα κράτος μέλος (άρθρο 7, παράγραφος 2). Προτεραιότητα δίνεται στην εξέταση των κριτηρίων που αφορούν τους ανήλικους (άρθρο 8) και τα μέλη οικογένειας (άρθρα 9, 10 και 11). Το κριτήριο που εφαρμόζεται συχνότερα είναι αυτό που προβλέπεται από το άρθρο 13, παράγραφος 1, και αφορά αιτούντες οι οποίοι έχουν διαβεί παρανόμως τα σύνορα κράτους μέλους προερχόμενοι από τρίτη χώρα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας είναι το κράτος μέλος της πρώτης εισόδου στο έδαφος της Ένωσης.

3 Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2010, C 83, σ. 389· στο εξής: Χάρτης).

4 Ο κανονισμός Δουβλίνο III εφαρμόζεται στην Ελβετία σύμφωνα με τη Συμφωνία και το Πρωτόκολλο με την Ελβετική Συνομοσπονδία και το Πριγκιπάτο του Λιχτενστάιν, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2008 (ΕΕ 2008, L 53, σ. 5). Εγκρίθηκε με την απόφαση 2008/147/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2008 (ΕΕ 2008, L 53, σ. 3), και την απόφαση 2009/487/ΕΚ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2008 (ΕΕ 2009, L 161, σ. 6). Η Ισλανδία και η Νορβηγία εφαρμόζουν το σύστημα του Δουβλίνου μέσω διμερών συμβάσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες εγκρίθηκαν με την απόφαση 2201/258/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001 (ΕΕ 2001, L 93, σ. 38). Βλ., περαιτέρω, σημείο 23 και υποσημείωση 32 των προτάσεων μου στις υποθέσεις A.S. και Jafari (C-490/16 και C-646/16, EU:C:2017:443).

5 Η δεύτερη υποπαράγραφος του άρθρου 3, παράγραφος 2, εισάγει εξαίρεση στη γενική αρχή που προβλέπεται από το άρθρο 3, παράγραφος 1, όταν είναι αδύνατη η μεταφορά αιτούντος στο κράτος μέλος που έχει προσδιορισθεί πρωτίστως ως υπεύθυνο, εξαιτίας βάσιμων λόγων που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν συστημικές ελλείψεις στη διαδικασία ασύλου και στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων στο εν λόγω κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη.

8. Οι υποχρεώσεις που υπέχει το υπεύθυνο κράτος μέλος καθορίζονται στο κεφάλαιο V. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η υποχρέωση να αναλαμβάνουν εκ νέου αιτούντα η αίτηση του οποίου τελεί υπό εξέταση και ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση σε άλλο κράτος μέλος (άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β')⁶.

9. Οι διαδικασίες για την υποβολή των αιτημάτων εκ νέου ανάληψης παρατίθενται στο τμήμα III του κεφαλαίου VI. Το άρθρο 23, παράγραφος 1, προβλέπει ότι όταν ένα κράτος μέλος στο οποίο ένα πρόσωπο έχει υποβάλει νέα αίτηση διεθνούς προστασίας θεωρεί ότι είναι υπεύθυνο άλλο κράτος μέλος, μπορεί να υποβάλει στο εν λόγω κράτος μέλος αίτημα εκ νέου ανάληψης του εν λόγω προσώπου. Το άρθρο 25, παράγραφος 1, ορίζει ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα πρέπει να αποφαινεται επί του αιτήματος αυτού το ταχύτερο δυνατόν⁷. Η παράλειψη απαντήσεως εντός της οριζόμενης προθεσμίας ισοδυναμεί με αποδοχή του αιτήματος εκ νέου ανάληψης (άρθρο 25, παράγραφος 2).

10. Το τμήμα IV του κεφαλαίου VI προβλέπει ορισμένες διαδικαστικές εγγυήσεις για τους αιτούντες διεθνή προστασία. Το άρθρο 26, παράγραφος 1, ορίζει ότι τα κράτη μέλη κοινοποιούν στους αιτούντες τις αποφάσεις για τη μεταφορά τους. Η κοινοποίηση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει πληροφορίες για τα διαθέσιμα ένδικα βοηθήματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος αίτησης αναστολής και για τις προθεσμίες προσφυγής και μεταφοράς (άρθρο 26, παράγραφος 2).

11. Το άρθρο 27, παράγραφος 1, ορίζει ότι ο αιτών «[...] έχει το δικαίωμα άσκησης πραγματικής προσφυγής, με τη μορφή ένδικου μέσου ή επανεξέτασης, ενώπιον δικαστηρίου, τόσο για τα πραγματικά όσο και για τα νομικά στοιχεία, κατά απόφασης μεταφοράς». Σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 3, τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέπουν, για τους σκοπούς ένδικων βοηθημάτων κατά αποφάσεων μεταφοράς ή επανεξετάσεων των αποφάσεων αυτών, την προστασία της κατάστασης στην οποία ευρίσκονται οι αιτούντες εν αναμονή του αποτελέσματος της προσφυγής κατά της απόφασης μεταφοράς είτε επιτρέποντας στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο να παραμείνει στο κράτος μέλος εν αναμονή της έκβασης της σχετικής διαδικασίας (επιλογή α'): είτε αναστέλλοντας αυτομάτως τη μεταφορά (επιλογή β'): είτε διασφαλίζοντας ότι ο αιτών έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από δικαστήριο να αναστείλει την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς έως ότου εκδοθεί απόφαση επί του ενδίκου μέσου ή της επανεξέτασης (επιλογή γ').

12. Το τμήμα VI επιγράφεται «Μεταφορές». Το άρθρο 29 ορίζει τα εξής:

«1. Η μεταφορά του αιτούντος ή άλλου προσώπου όπως αναφέρεται στο άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο γ' ή δ', από το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα προς το υπεύθυνο κράτος μέλος πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα, ύστερα από διαβούλευση μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών μελών, μόλις αυτό είναι πρακτικά δυνατόν και το αργότερο εντός προθεσμίας έξι μηνών από την αποδοχή του αιτήματος περί αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερομένου από άλλο κράτος μέλος ή από την έκδοση οριστικής απόφασης επί ενδίκου μέσου ή επανεξέτασης εφόσον σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 3, υπάρχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

[...]

⁶ Οι υποχρεώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 18, παράγραφος 1, εκλείπουν εάν το υπεύθυνο κράτος μέλος μπορεί να αποδείξει ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο εγκατέλειψε το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών (άρθρο 19, παράγραφος 2).

⁷ Όταν το αίτημα εκ νέου ανάληψης βασίζεται σε στοιχεία λαμβανόμενα από το σύστημα Eurodac, η εν λόγω προθεσμία μειώνεται σε δύο εβδομάδες.

2. Εάν η μεταφορά δεν πραγματοποιηθεί εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, το υπεύθυνο κράτος μέλος απαλλάσσεται των υποχρεώσεων του αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερομένου και η ευθύνη μεταβιβάζεται τότε στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται σε ένα έτος κατ' ανώτατο όριο, εάν η μεταφορά δεν κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθεί λόγω φυλάκισης του ενδιαφερομένου ή σε 18 μήνες κατ' ανώτατο όριο αν ο ενδιαφερόμενος διαφεύγει.

3. Εάν ένα πρόσωπο έχει μεταφερθεί εσφαλμένα ή η απόφαση μεταφοράς ακυρώθηκε κατόπιν άσκησης ένδικου μέσου ή επανεξέτασης μετά την εκτέλεση της μεταφοράς, το κράτος μέλος που εκτέλεσε τη μεταφορά αμελλητί αναλαμβάνει εκ νέου το εν λόγω πρόσωπο.

[...]»

13. Ειδικές ρυθμίσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο III προβλέπονται στον εκτελεστικό κανονισμό⁸. Το άρθρο 9, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής: «αποτελεί υποχρέωση του κράτους μέλους που, για έναν από τους λόγους που αναγράφονται στο άρθρο 29, παράγραφος 2, του κανονισμού [Δουβλίνο III], δεν μπορεί να προβεί στην εκτέλεση της μεταφοράς εντός της κανονικής προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία αποδοχής του αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του εν λόγω προσώπου ή από την έκδοση οριστικής απόφασης επί ένδικου μέσου ή επανεξέτασης εφόσον υπάρχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, να ενημερώσει το υπεύθυνο κράτος μέλος πριν από τη λήξη της προθεσμίας αυτής. Διαφορετικά, η ευθύνη για τη διεκπεραίωση της αίτησης διεθνούς προστασίας και των άλλων υποχρεώσεων που απορρέουν από τον κανονισμό [Δουβλίνο III] ανήκει στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού».

Πραγματικά περιστατικά, διαδικασία και προδικαστικά ερωτήματα

14. Ο Majid (γνωστός και ως Madzhdi) Shiri είναι Ιρανός υπήκοος. Δεν υπάρχουν λεπτομέρειες σχετικά με το πότε ακριβώς εγκατέλειψε το Ιράν· κατά τα φαινόμενα, τούτο συνέβη περί τα τέλη του 2014. Εισήλθε στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω Τουρκίας. Ο M. Shiri έφθασε στη Βουλγαρία και υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας στο εν λόγω κράτος μέλος στις 19 Φεβρουαρίου 2015. Ακολούθως, μετέβη στην Αυστρία και στις 7 Μαρτίου 2015 κατέθεσε και εκεί αίτηση διεθνούς προστασίας.

15. Στις 9 Μαρτίου 2015 οι αυστριακές αρχές ζήτησαν από τις αντίστοιχες βουλγαρικές να προβούν στην εκ νέου ανάληψη του M. Shiri σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο III. Στις 23 Μαρτίου 2015 η Βουλγαρία αποδέχθηκε ρητώς το εν λόγω αίτημα.

16. Στις 2 Ιουλίου 2015 η Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Αυστριακή Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Ασύλου, στο εξής: BFA) απέρριψε την αίτηση διεθνούς προστασίας του M. Shiri ως απαράδεκτη. Η BFA διέταξε, επίσης, την απέλαση του M. Shiri και επιβεβαίωσε ότι αυτός μπορούσε να μεταφερθεί στη Βουλγαρία (στο εξής: πρώτη απόφαση της BFA). Ο M. Shiri άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο, Αυστρία), υποβάλλοντας ταυτόχρονα και αίτημα αναστολής της απόφασης μεταφοράς. Με διάταξη την οποία εξέδωσε στις 20 Ιουλίου 2015, το εν λόγω δικαστήριο έκανε δεκτή την προσφυγή του M. Shiri, ακύρωσε την πρώτη απόφαση της BFA και ανέπεμψε την υπόθεση στη BFA προς επανεξέταση. Δεν αποφάνθηκε επί του αιτήματος αναστολής της απόφασης μεταφοράς. Αναπέμποντας την υπόθεση του M. Shiri στις αρμόδιες αρχές, το εθνικό δικαστήριο ζήτησε από την

⁸ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 118/2014 της Επιτροπής, της 30ής Ιανουαρίου 2014, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 1560/2003 για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου (ΕΕ 2014, L 39, σ. 1· οι δύο εκτελεστικοί κανονισμοί της Επιτροπής αποτελούν, από κοινού, τον εκτελεστικό κανονισμό Δουβλίνου).

BFA να εξετάσει, ιδίως, το ζήτημα της κατάστασης της υγείας του, καθόσον είχαν διατυπωθεί σχετικές ανησυχίες. Το εθνικό δικαστήριο επιθυμούσε να διασφαλίσει ότι οποιαδήποτε απόφαση σχετική με τη μεταφορά του θα ήταν σύμφωνη προς τη Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών⁹.

17. Με μεταγενέστερη απόφαση, η οποία εκδόθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 2015, η BFA απέρριψε εκ νέου την αίτηση διεθνούς προστασίας του M. Shiri ως απαράδεκτη (στο εξής: δεύτερη απόφαση της BFA). Έκρινε ότι υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση της αίτησης ασύλου του M. Shiri ήταν η Βουλγαρία και διέταξε εκ νέου την απέλαση και τη μεταφορά του εκεί.

18. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2015, ο M. Shiri άσκησε προσφυγή κατ' αυτής της αποφάσεως ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο), το οποίο δεν αποφάνθηκε επί του αιτήματος χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος που είχε υποβληθεί με την εν λόγω προσφυγή. Επικαλούμενος την πρώτη απόφαση της BFA, ο M. Shiri υποστήριξε ότι η ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεώς του για διεθνή προστασία είχε περιέλθει στην Αυστρία, διότι η προθεσμία των έξι μηνών για τη μεταφορά που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III παρήλθε χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί η μεταφορά του στη Βουλγαρία. Υποστήριξε επίσης ότι η περίοδος για την πραγματοποίηση της μεταφοράς είχε ξεκινήσει στις 23 Μαρτίου 2015 (ήτοι, την ημερομηνία κατά την οποία η Βουλγαρία αποδέχθηκε το αίτημα εκ νέου ανάληψης που είχε υποβάλει η Αυστρία) και ότι η προθεσμία των έξι μηνών έληξε στις 23 Σεπτεμβρίου 2015, δεδομένου ότι το εθνικό δικαστήριο δεν είχε αποφανθεί ότι η προσφυγή του κατά της πρώτης απόφασης της BFA είχε ανασταλτικό αποτέλεσμα.

19. Στις 30 Σεπτεμβρίου 2015, η προσφυγή του M. Shiri απορρίφθηκε. Το Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο) έκρινε ότι η ακύρωση της πρώτης απόφασης της BFA και η αναπομπή της υπόθεσης του M. Shiri για την έκδοση της δεύτερης απόφασης της BFA είχαν ως έννομη συνέπεια ότι αυτός δεν μπορούσε να σταλεί πίσω στη Βουλγαρία μέχρι την επανεξέταση της υπόθεσής του από τη BFA. Συνεπώς, η από 20 Ιουλίου 2015 απόφαση του εν λόγω δικαστηρίου ισοδυναμούσε με αναστολή της απόφασης μεταφοράς για τους σκοπούς του άρθρου 27, παράγραφος 3, σε συνδυασμό με το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III.

20. Με την από 4 Οκτωβρίου 2015 αίτησή του, ο M. Shiri ζήτησε την αναίρεση της ως άνω απόφασης από το αιτούν δικαστήριο¹⁰. Υποστηρίζει ότι κατά το αυστριακό δίκαιο η απόφαση μεταφοράς δεν αναστέλλεται αυτομάτως, διότι η Αυστρία έχει επιλέξει να εφαρμόσει στο εθνικό της δίκαιο το άρθρο 27, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο III παρέχοντας στους αιτούντες τη δυνατότητα να ζητούν την αναστολή της απόφασης μεταφοράς σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 3, στοιχείο γ'¹¹.

9 Η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950.

10 Από προσωπική έρευνα που διεξήγαγα στην εθνική δικογραφία, μπορώ να επιβεβαιώσω ότι η αίτηση αναίρεσης έχει υπογραφεί από τους πληρεξούσιους δικηγόρους του M. Shiri κατά την ημερομηνία αυτή, καιτοι, απ' ό,τι φαίνεται, κατατέθηκε στις 6 Οκτωβρίου 2015.

11 Η διάταξη περί παραπομπής δεν είναι σαφής ως προς το αν η Αυστρία έχει επιλέξει να εφαρμόσει την υποχρέωση προβλέψεως προστασίας του αιτούντος εν αναμονή της έκβασης της προσφυγής του κατά της απόφασης μεταφοράς θεσπίζοντας μέτρα δυνάμει του άρθρου 27, παράγραφος 3, στοιχείο β' του κανονισμού Δουβλίνο III ή δυνάμει του στοιχείου γ' της ίδιας διάταξης. Στην παράγραφο 9 της διάταξης περί παραπομπής το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι η Αυστρία έχει επιλέξει το άρθρο 27, παράγραφος 3, στοιχείο β' (το οποίο προβλέπει την αυτόματη αναστολή της μεταφοράς). Όμως, στη συνέχεια αναφέρει ότι η προσφυγή «[...] κατά αποφάσεως περί μεταφοράς δεν έχει αυτομάτως ανασταλτικό αποτέλεσμα, αλλά το Bundesverwaltungsgericht οφείλει να αποφασίσει το ανασταλτικό ή μη αποτέλεσμα [του ενδίκου μέσου ή της επανεξετάσεως] κατόπιν λεπτομερούς και αυστηρής εξετάσεως του αιτήματος». Η περιγραφή αυτή αντιστοιχεί στο γράμμα του άρθρου 27, παράγραφος 3, στοιχείο γ', και υποδηλώνει ότι η Αυστρία έχει επιλέξει αυτή την εκδοχή. Βλ. σημεία 52 έως 68 των παρούσων προτάσεων.

21. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί ερμηνευτικές διευκρινίσεις ως προς το κατά πόσον, ως ζήτημα αρχής, ο αιτών διεθνή προστασία έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, υπό τη μορφή άσκησης ενδίκου βοηθήματος ή επανεξέτασης της απόφασης μεταφοράς κατά την έννοια του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III, για τον λόγο ότι η ευθύνη για την εξέταση της αίτησής του μεταβιβάστηκε στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα διότι παρήλθε η εξάμηνη προθεσμία για τη μεταφορά που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III.

22. Συνακόλουθα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά:

«1) Έχουν οι διατάξεις περί δικαιώματος ασκήσεως πραγματικής προσφυγής κατά αποφάσεως για μεταφορά που προβλέπονται από τον κανονισμό [Δουβλίνο III], ιδίως δε η διάταξη του άρθρου 27, παράγραφος 1, υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψεως 19 του εν λόγω κανονισμού, την έννοια ότι ο αιτών άσυλο μπορεί να επικαλεσθεί μεταβίβαση της ευθύνης στο κράτος που υπέβαλε το αίτημα, λόγω παρελεύσεως της εξάμηνης προθεσμίας μεταφοράς (άρθρο 29, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού [Δουβλίνο III]);

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2) Η κατά το άρθρο 29, παράγραφος 2, εδάφιο 1, της οδηγίας 604/2013 μεταβίβαση ευθύνης γίνεται μόνον με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας μεταφοράς ή για τη μεταβίβαση ευθύνης λόγω παρελεύσεως της προθεσμίας απαιτείται επιπλέον και η άρνηση της αναδοχής ή της εκ νέου αναλήψεως του ενδιαφερόμενου προσώπου από το υπεύθυνο κράτος μέλος;»

23. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο M. Shiri, η Αυστρία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οποία διεξήχθη στις 14 Μαρτίου 2017, άπαντες οι μετέχοντες στη διαδικασία, πλην της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Ελβετίας, ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους.

Ανάλυση

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

24. Όπως υπογραμμίζει το αιτούν δικαστήριο, το κρίσιμο ζήτημα αρχής που εγείρεται με την υπόθεση του M. Shiri έγκειται στο κατά πόσον η μη συμμόρφωση κράτους μέλους στην προθεσμία που τάσσει ο κανονισμός Δουβλίνο III για την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς αιτούντος άσυλο από το κράτος μέλος «Α» στο κράτος μέλος «Β» υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο¹².

25. Ο M. Shiri, καλεί το Δικαστήριο, παράλληλα με αυτό το ζήτημα αρχής, να εξετάσει ορισμένα γενικότερα ζητήματα, όπως το αν ο κανονισμός Δουβλίνο III είναι συμβατός με τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη. Το ερώτημα αυτό αφορά τον ίδιο τον πυρήνα του κύρους του κανονισμού. Όμως, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο δεν έχει υποβάλει ρητώς σχετικό ερώτημα, τούτο δεν εμπίπτει στο πεδίο της παρούσας αίτησης προδικαστικής αποφάσεως. Ούτε και είναι απαραίτητο να εξεταστεί προκειμένου να απαντηθούν τα ερωτήματα που πράγματι υποβλήθηκαν.

12 Βλ. προτάσεις μου στις υποθέσεις A.S. και Jafari (C-490/16 και C-646/16, EU:C:2017:443) και Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:480), στις οποίες εκκρεμεί η έκδοση απόφασης· βλ., επίσης, υπόθεση Hasan (C-360/16), η οποία εκκρεμεί.

Πρώτο προδικαστικό ερώτημα

26. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν οι διατάξεις του κανονισμού Δουβλίνο III με τις οποίες καθιερώνεται το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής κατά αποφάσεων μεταφοράς, και ιδίως το άρθρο 27, παράγραφος 1, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ο αιτών μπορεί να επικαλεστεί ότι η ευθύνη για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας έχει περιέλθει στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα (εν προκειμένω, την Αυστρία) για τον λόγο ότι παρήλθε η προβλεπόμενη από το άρθρο 29, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, εξάμηνη προθεσμία για την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς.

27. Ο M. Shiri, η Αυστρία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Ελβετία υποστηρίζουν ότι ένδικα βοηθήματα ή αιτήσεις επανεξέτασης που έχουν ως νομική βάση αυτόν τον λόγο εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 27, παράγραφος 1. Με τις γραπτές της παρατηρήσεις και η Επιτροπή συντάχθηκε με την άποψη αυτή. Ωστόσο, κατά την πορεία της επ' ακροατηρίου συζήτησης, η Επιτροπή μετέβαλε την άποψή της και πλέον συντάσσεται με τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο υποστηρίζει την αντίθετη άποψη σε σχέση με τους λοιπούς μετέχοντες στην παρούσα διαδικασία.

28. Δέχομαι ότι ο κανονισμός Δουβλίνο III δεν οριοθετεί σαφώς το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής του άρθρου 27, παράγραφος 1. Εντούτοις, φρονώ ότι ο σκοπός, η οικονομία και το περιεχόμενο του κανονισμού συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι η διάταξη αυτή θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει τη μη τήρηση των προβλεπόμενων προθεσμιών από τα κράτη μέλη, ιδίως δε, την εξάμηνη προθεσμία που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, για την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς¹³.

29. Κατά την άποψή μου, λόγω των αλλαγών που επήλθαν με τον κανονισμό Δουβλίνο III (την τρίτη επανάληψη των κανόνων για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε ένα κράτος μέλος)¹⁴, η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Abdullahi¹⁵ σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού Δουβλίνο II¹⁶ έχει πλέον ξεπεραστεί. Η άποψη αυτή έχει επικυρωθεί από τις μεταγενέστερες αποφάσεις του τμήματος μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου στις υποθέσεις Ghezelbash¹⁷ και Karim¹⁸.

30. Με την απόφαση Abdullahi, το Δικαστήριο έκρινε ότι συμφωνία μεταξύ κρατών μελών σχετικά με αίτημα αναδοχής κατά την οποία το κράτος μέλος της πρώτης εισόδου αναλαμβάνει την ευθύνη εξέτασης της αίτησης για διεθνή προστασία του ενδιαφερομένου προσώπου μπορεί να αμφισβητηθεί μόνον με την επίκληση συστημικών πλημμελειών όσον αφορά τις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο στο κράτος μέλος αυτό, οι οποίες αποτελούν σοβαρούς και αποδεδειγμένους λόγους που πείθουν ότι ο εν λόγω αιτών θα διατρέξει ουσιαστικό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη, εάν σταλεί στο εν λόγω κράτος μέλος¹⁹.

13 Βλ. σημεία 244 έως 247 των προτάσεών μου στις υποθέσεις A.S. και Jafari (C-490/16 και C-646/16, EU:C:2017:443), και σημεία 77 έως 110 των προτάσεών μου στην υπόθεση Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:480).

14 Για μια πιο λεπτομερή περιγραφή, βλ. πρόσφατες προτάσεις μου στην υπόθεση Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:480, σημείο 79).

15 Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2013, Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813).

16 Κανονισμός (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (ΕΕ 2003, L 50, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο II –ο κανονισμός αυτός αντικαταστάθηκε με τη σειρά του από τον κανονισμό Δουβλίνο III). Η απόφαση Abdullahi αφορούσε την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο II, το οποίο θέσπιζε δικαίωμα άσκησης ένδικου μέσου ή αναθεώρησης κατά αποφάσεων μεταφοράς στηριζόμενο στην αποδοχή του κράτους μέλους προς το οποίο απευθυνόταν το αίτημα ότι θα αναλάβει τον αιτούντα διεθνή προστασία σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό.

17 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409).

18 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, Karim (C-155/15, EU:C:2016:410).

19 Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2013, Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813, σκέψη 62).

31. Στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III στην απόφαση *Ghezelbash*, το Δικαστήριο επανεξέτασε την *Abdullahi*²⁰, υπό το πρίσμα των τροποποιήσεων που επέφερε στον κανονισμό Δουβλίνο II ο ως άνω κανονισμός. Με την απόφαση *Ghezelbash* το Δικαστήριο έκρινε ότι: (i) το ένδικο βοήθημα που προβλέπεται από το άρθρο 27, παράγραφος 1, πρέπει να είναι αποτελεσματικό και να αφορά τόσο τα πραγματικά όσο και τα νομικά ζητήματα· (ii) δεν τίθεται κανένας περιορισμός ως προς τα επιχειρήματα που δύναται να επικαλεστεί ο αιτών διεθνή προστασία στο πλαίσιο αυτής της διάταξης· (iii) δεν υφίσταται κανένας συγκεκριμένος δεσμός μεταξύ του δικαιώματος άσκησης ενδίκου βοηθήματος ή επανεξέτασης της απόφασης μεταφοράς και του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III· και (iv) η αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού Δουβλίνο III καθιστά σαφές ότι το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής θα πρέπει να καλύπτει τόσο την εξέταση της εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού όσο και τη νομική και πραγματική κατάσταση στο κράτος μέλος προς το οποίο πρόκειται να μεταφερθεί ο αιτών²¹.

32. Οι ίδιες γενικές αρχές έχουν εφαρμογή και στην υπό κρίση υπόθεση.

33. Το ζήτημα που έθετε η υπόθεση *Ghezelbash* ήταν κατά πόσον τα σχετικά κριτήρια του κεφαλαίου III για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους είχαν εφαρμοστεί ορθώς²². Το σκεπτικό της απόφασης *Ghezelbash* μεταφέρθηκε και στην υπόθεση *Karim*, η οποία αφορούσε το αν ο αιτών διεθνή προστασία μπορεί να επικαλεστεί τη μη ορθή εφαρμογή του άρθρου 19, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III, κατά τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους²³. Το Δικαστήριο έκρινε σε αυτή ότι το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III θέτει το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να διεξαχθεί η διαδικασία εξέτασης των εφαρμοστέων κριτηρίων του κεφαλαίου III²⁴.

34. Ομολογουμένως, τόσο η υπόθεση *Ghezelbash* όσο και η υπόθεση *Karim*, αφορούσαν στοιχεία του κανονισμού Δουβλίνο III σχετικά με τη διαδικασία που διεξάγεται *πριν* από την έκδοση της απόφασης μεταφοράς από τις αρχές του κράτους μέλους. Η υπόθεση του *M. Shirī* διαφέρει, στο μέτρο που αφορά τη διαδικασία *μετά* την έκδοση της σχετικής απόφασης²⁵. Πάντως, τούτο, κατά τη γνώμη μου, δεν σημαίνει ότι το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής παύει να ισχύει.

35. Η συγκεκριμένη διαφορά δεν μεταβάλλει το ζήτημα αρχής, ήτοι το γεγονός ότι το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής περιλαμβάνει το δικαίωμα προσβολής της αδυναμίας του κράτους μέλους να εφαρμόσει ορθά τον κανονισμό Δουβλίνο III. Η άποψη αυτή συνάδει πλήρως με τη νομολογία του Δικαστηρίου²⁶.

36. Ο κανονισμός Δουβλίνο III επέφερε πληθώρα τροποποιήσεων στο προγενέστερο καθεστώς, το οποίο ρύθμιζε ο κανονισμός Δουβλίνο II. Η αιτιολογική σκέψη 19 τονίζει μία από τις σημαντικές τροποποιήσεις που εισήγαγε ο νομοθέτης της Ένωσης προκειμένου να χορηγηθεί ενισχυμένη προστασία στους μεμονωμένους αιτούντες²⁷. Επομένως, ο κανονισμός Δουβλίνο III διαφέρει σημαντικά από τον κανονισμό Δουβλίνο II.

20 Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2013, *Abdullahi* (C-394/12, EU:C:2013:813).

21 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, βλ., αντιστοίχως, σκέψεις 36, 37 και 38).

22 Τα κριτήρια αυτά, τα οποία αφορούν την έκδοση θεωρήσεων καθορίζονται στο άρθρο 12, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού Δουβλίνο III.

23 Το άρθρο 19 του κανονισμού Δουβλίνο III παραθέτει τους κανόνες που εφαρμόζονται στην περίπτωση που το κράτος μέλος χορηγεί τίτλο διαμονής σε αιτούντα και καθίσταται υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησής του για διεθνή προστασία (άρθρο 19, παράγραφος 1). Η υποχρέωση αυτή εκλείπει αν το υπεύθυνο κράτος μέλος μπορεί να αποδείξει ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο εγκατέλειψε το έδαφος των κρατών μελών για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών, εκτός εάν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είναι κάτοχος εν ισχύ τίτλου διαμονής που έχει εκδοθεί από το υπεύθυνο κράτος μέλος (άρθρο 19, παράγραφος 2).

24 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, *Karim* (C-155/15, EU:C:2016:410, σκέψη 23).

25 Βλ. σημείο 57 των παρουσών προτάσεων.

26 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψεις 40 έως 44).

27 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψεις 45 έως 52). Βλ., επιπλέον, πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και των μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα [COM(2008) 820 τελικό], σ. 6 και 7.

37. Επιπλέον, επιβάλλεται να προωθείται η υλοποίηση των σκοπών του κανονισμού Δουβλίνο III, με τη διασφάλιση ότι αυτός θα εφαρμόζεται κατά τρόπον ο οποίος επιτρέπει στα κράτη μέλη να ενεργούν σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που υπέχουν βάσει του διεθνούς δικαίου²⁸. Ο κανονισμός επίσης εξασφαλίζει ότι γίνονται σεβαστά και τηρούνται τα θεμελιώδη δικαιώματα²⁹. Επίσης, τα δικαιώματα χρηστής διοίκησης και πραγματικής προσφυγής (άρθρα 41 και 47 του Χάρτη) παρέχουν ιδιαίτερα κρίσιμα κριτήρια για την ορθή ερμηνεία του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III³⁰.

38. Το Ηνωμένο Βασίλειο προβάλλει διάφορα επιχειρήματα προκειμένου να υποστηρίξει την αντίθετη ερμηνεία. Καταρχάς, υπογραμμίζει ότι για την ερμηνεία του κανονισμού Δουβλίνο III επιβάλλεται τελολογική προσέγγιση. Ο βασικός σκοπός του κανονισμού, όπως αυτός παρατίθεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, είναι ένα μόνο κράτος μέλος να είναι υπεύθυνο για την εξέταση κάθε αίτησης διεθνούς προστασίας³¹. Συμμερίζομαι αυτήν την άποψη· όμως, φρονώ ότι η παροχή της δυνατότητας δικαστικού ελέγχου της αδυναμίας κράτους μέλους να τηρήσει τις προθεσμίες που τάσσει ο κανονισμός Δουβλίνο III δεν αντιβαίνει προς αυτή τη θεμελιώδη αρχή του συστήματος του Δουβλίνου.

39. Δεύτερον, το Ηνωμένο Βασίλειο εκφράζει την ανησυχία ότι σε περίπτωση που επιτραπεί στους αιτούντες να αμφισβητούν τις αποφάσεις μεταφοράς τους για τον λόγο ότι παρήλθε η προβλεπόμενη προθεσμία για την εφαρμογή των εν λόγω αποφάσεων, τούτο θα ήταν ασύμβατο με τον δεδηλωμένο στόχο του κανονισμού Δουβλίνο III να αποτρέψει την πρακτική του «forum shopping». Στον βαθμό που η συγκεκριμένη έκφραση χαρακτηρίζει την κατάθεση πολλαπλών αιτήσεων διεθνούς προστασίας σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη από τον ίδιο αιτούντα³², ο ίδιος ο κανονισμός Δουβλίνο III περιλαμβάνει, ωστόσο, ρητή πρόβλεψη προκειμένου να αντιμετωπίσει το συγκεκριμένο ζήτημα³³.

40. Το άρθρο 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III προβλέπει ότι εάν το υπεύθυνο κράτος μέλος δεν πραγματοποιήσει τη μεταφορά εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, τούτο έχει ως συνέπεια να καθίσταται το ίδιο υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας. Επομένως, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο παραμένει στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα. Η συνέπεια αυτή απορρέει από τη λειτουργία των κανόνων του ίδιου του κανονισμού Δουβλίνο III. Σκοπός του άρθρου 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III είναι να παράσχει κίνητρο, στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα, να συμμορφωθεί προς τον κοινό στόχο της τήρησης των οριζόμενων προθεσμιών, ώστε να διασφαλίζεται η ταχεία διεκπεραίωση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και η αποτροπή καταστάσεων στις οποίες ο αιτών διεθνή προστασία παραμένει «μετέωρος», χωρίς να καθορίζεται κάποιο κράτος μέλος ως υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεώς του³⁴. Για την περίπτωση αιτούντος, ευρισκόμενου σε κατάσταση παρόμοια με αυτή του M. Shiri, που υποβάλλει αιτήματα διεθνούς προστασίας σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, ο νομοθέτης της Ένωσης έχει επιλέξει σκοπιμώς να παράσχει κίνητρο προκειμένου το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα να

28 Αιτιολογική σκέψη 32.

29 Αιτιολογική σκέψη 39.

30 Βλ. σημείο 104 και υποσημείωση 97 των προτάσεών μου στην υπόθεση Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:480).

31 Στην υπόθεση του M. Shiri οι κανόνες που ισχύουν όσον αφορά τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους είναι αυτοί που προβλέπονται από το άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο III. Δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση η εφαρμογή των κριτηρίων του κεφαλαίου III: βλ. σημείο 34 των παρουσών προτάσεων.

32 Θεωρώ ότι η έννοια του «forum shopping» αναφέρεται στην κατάχρηση των διαδικασιών χορήγησης ασύλου υπό τη μορφή πολλαπλών αιτήσεων οι οποίες υποβάλλονται από το ίδιο πρόσωπο σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη με αποκλειστικό σκοπό την παράταση της παραμονής του εν λόγω προσώπου στο έδαφος των κρατών μελών: βλ. COM(2008) 820 τελικό της 3ης Δεκεμβρίου 2008, σ. 4. Ο όρος χρησιμοποιείται και υπό ευρύτερη έννοια, προκειμένου να χαρακτηρίσει υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας σε συγκεκριμένο κράτος μέλος. Πάντως, στις παρούσες προτάσεις μου δεν χρησιμοποιώ τον όρο «forum shopping» υπ' αυτήν την έννοια. Όπως επισήμανα στο σημείο 69 και στην υποσημείωση 66 των προτάσεών μου στην υπόθεση Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:480), αυτή η τελευταία χρήση της έκφρασης «forum shopping» έχει δεχθεί κριτική ως αποπροσανατολιστική και ακατάλληλη: βλ. τη μελέτη «The reform of the Dublin III Regulation», μελέτη για την επιτροπή LIBE, η οποία πραγματοποιήθηκε κατ' εντολήν του Θεματικού Τμήματος Δικαιωμάτων των Πολιτών και Συνταγματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σ. 21.

33 Άρθρα 23 έως 25 του κανονισμού Δουβλίνο III.

34 Αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού Δουβλίνο III.

πραγματοποιήσει ταχέως τη μεταφορά. Εάν το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν επιτύχει αυτόν τον βασικό στόχο, τούτο θα έχει ως συνέπεια την παραμονή του αιτούντος σε αυτό το κράτος μέλος. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο έχει σχεδιαστεί να λειτουργεί η νομοθεσία. Η κατάσταση αυτή δεν είναι ούτε ίδια ούτε ισοδύναμη με την πρακτική του «forum shopping».

41. Τρίτον, μολονότι η διάκριση την οποία επιχειρεί το Ηνωμένο Βασίλειο μεταξύ ουσιαστικών και διαδικαστικών ζητημάτων φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, ελκυστική, από την αναλυτικότερη εξέτασή της προκύπτει ότι αυτή δεν ευσταθεί. Η εν λόγω διάκριση δεν επιλύει το επίμαχο ζήτημα. Οι προθεσμίες που προβλέπονται από τον κανονισμό Δουβλίνο III αφορούν, ασφαλώς, διαδικαστικά ζητήματα, ωστόσο συγχρόνως έχουν και ουσιαστικές επιπτώσεις τόσο για τους αιτούντες όσο και για τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Για τους αιτούντες, οι προθεσμίες παρέχουν έναν βαθμό βεβαιότητας και έχουν επίσης ουσιαστικές συνέπειες ως προς το ποιο θα είναι το κράτος μέλος που θα εξετάσει την αίτησή τους για διεθνή προστασία. Οι ουσιαστικές και διαδικαστικές πτυχές των προβλεπόμενων προθεσμιών είναι ομοίως αλληλένδετες και όσον αφορά τα κράτη μέλη.

42. Τέταρτον, θεωρώ ότι οι ανησυχίες που εξέφρασε το Ηνωμένο Βασίλειο αναφορικά με τη διαδικαστική αυτονομία σε εθνικό επίπεδο είναι αβάσιμες. Το ζήτημα αρχής επί του οποίου καλείται να αποφανθεί το Δικαστήριο δεν αφορά την εφαρμογή των εθνικών διαδικαστικών κανόνων αυτών καθαυτών.

43. Τέλος, το δικαίωμα του αιτούντος να προσφύγει κατά απόφασης μεταφοράς ή να ζητήσει την επανεξέτασή της λόγω παρέλευσης της εξάμηνης προθεσμίας εφαρμογής της απόφασης αυτής δεν συνεπάγεται, κατ' ανάγκη, ότι όλες αυτές οι προσφυγές θα γίνουν δεκτές. Αντιθέτως, φρονώ ότι τα εθνικά δικαστήρια μπορούν και οφείλουν να εξετάζουν επί της ουσίας κάθε σχετική προσφυγή ή αίτηση επανεξέτασης. Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται να λαμβάνουν υπόψη τον σκοπό των επίμαχων διατάξεων. Η περίοδος των έξι μηνών για την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς προβλέφθηκε αρχικώς προκειμένου να επιτραπεί στα κράτη μέλη να ρυθμίζουν τις πρακτικές λεπτομέρειες της μεταφοράς³⁵. Όπως προανέφερα, στόχος της προθεσμίας αυτής όσο και του κινήτρου που παρέχεται προκειμένου τα κράτη μέλη να τηρήσουν την εν λόγω προθεσμία, είναι να διασφαλιστεί ότι οι αιτούντες δεν θα παραμένουν σε μια κατάσταση στην οποία κανένα μέλος δεν θα αναλαμβάνει την ευθύνη για την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Προκειμένου να καθοριστεί εάν το άρθρο 29, παράγραφος 2, πρέπει να εφαρμοστεί σε συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει επίσης να διαπιστωθεί κατά πόσον το ενδιαφερόμενο πρόσωπο διατρέχει, ή είναι πιθανό να διατρέξει, τέτοιο κίνδυνο³⁶.

44. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, κατ' αρχήν, ο αιτών διεθνή προστασία έχει το δικαίωμα να προσβάλει απόφαση περί μεταφοράς για τον λόγο ότι το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν πραγματοποίησε τη μεταφορά εντός της εξάμηνης προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού.

Ερώτημα 2

45. Με το ερώτημα 2 το αιτούν δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις ως προς την ερμηνεία του άρθρου 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III³⁷. Στην περίπτωση που το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν εφαρμόζει την απόφαση μεταφοράς εντός της προβλεπόμενης από το άρθρο 29, παράγραφος 1, εξάμηνης προθεσμίας, απαλλάσσεται το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα από την ευθύνη για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας του ενδιαφερομένου προσώπου απλώς και μόνο λόγω της παρέλευσης της εν λόγω προθεσμίας; Ή μήπως απαιτείται

35 Απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2009, Petrosian κ.λπ. (C-19/08, EU:C:2009:41, σκέψεις 40 και 41).

36 Βλ., περαιτέρω, σημεία 96 έως 98 των προτάσεών μου στην υπόθεση Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:480).

37 Βλ., επίσης, σημεία 248 έως 257 των προτάσεών μου στην υπόθεση A.S. και Jafari (C-490/16 και C-646/16, EU:C:2017:443).

επιπλέον η συνδρομή κάποιου πρόσθετου όρου προκειμένου η ευθύνη εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας να περιέλθει στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα, μήπως, δηλαδή, πρέπει το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα να γνωστοποιήσει στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα ότι αυτό αρνείται πλέον να προβεί στην εκ νέου ανάληψη του αιτούντος διεθνή προστασία;

46. Όλοι όσοι κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις στην προκειμένη διαδικασία, πλην του Ηνωμένου Βασιλείου, συμφωνούν ότι το άρθρο 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαιτεί τη συνδρομή κάποιου πρόσθετου όρου. Αντιθέτως, το Ηνωμένο Βασίλειο υποστηρίζει ότι η παρέλευση της σχετικής προθεσμίας δεν αρκεί αφεαυτής για να καταστεί υπεύθυνο το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα καθώς και ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα διατηρεί την ευχέρεια να προβεί στην εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας του ενδιαφερομένου προσώπου.

47. Δεν συμμερίζομαι την άποψη του Ηνωμένου Βασιλείου.

48. Το γράμμα του άρθρου 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III («[ε]άν η μεταφορά δεν πραγματοποιηθεί εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, το υπεύθυνο κράτος μέλος απαλλάσσεται των υποχρεώσεων του αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερομένου και η ευθύνη μεταβιβάζεται τότε στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα») δεν περιέχει καμία φράση από την οποία να μπορεί να συναχθεί ότι ο νομοθέτης έχει θεσπίσει οποιαδήποτε πρόσθετη υποχρέωση στη διαδικασία μεταξύ του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα και του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα. Το Ηνωμένο Βασίλειο διατείνεται ότι η φράση «[...] η ευθύνη μεταβιβάζεται τότε στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα» καταδεικνύει ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνθηκε το αίτημα πρέπει να προβεί σε κάποιου είδους θετικές ενέργειες προκειμένου να απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις του. Ωστόσο, κατ' εμέ, η συγκεκριμένη φράση έχει, απλώς, την έννοια ότι μετά την παρέλευση της προθεσμίας των έξι μηνών η ευθύνη βαρύνει το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα. Από το γράμμα της διάταξης δεν συνάγεται ότι υπάρχει και κάποιο επόμενο (αδιευκρίνιστο) στάδιο της διαδικασίας, πέραν της παρέλευσης της εξάμηνης προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, το οποίο θα πρέπει να πληρούται προκειμένου η ευθύνη για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας να περιέλθει στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα. Αυτή η μεταβίβαση της ευθύνης απορρέει από μόνη την εφαρμογή του άρθρου 29, παράγραφος 2³⁸.

49. Η άποψη αυτή είναι πλήρως συμβατή με τον σκοπό της εν λόγω διάταξης³⁹. Η επιβολή ενός πρόσθετου όρου στη διαδικασία μεταξύ του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα και του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα θα ήταν αντίθετη προς τον σκοπό του προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους το ταχύτερο δυνατόν. Θα ήταν επίσης ασύμβατη με έναν από τους κύριους στόχους του συστήματος του Δουβλίνου, ήτοι τη διασφάλιση ότι ο αιτών δεν κινδυνεύει να βρεθεί σε μια κατάσταση στην οποία κανένα κράτος μέλος δεν αναλαμβάνει την ευθύνη για την εξέταση της αίτησής του για διεθνή προστασία.

50. Επισημαίνω, επίσης, ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο του κανονισμού Δουβλίνο III προβλέπει ότι η ευθύνη επανέρχεται στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα εάν αυτό δεν τηρήσει τις προθεσμίες που ισχύουν για την απάντηση σε αιτήματα αναδοχής (άρθρο 22, παράγραφος 7) και εκ νέου ανάληψης (άρθρο 25, παράγραφος 2). Ούτε σε αυτές τις περιπτώσεις προβλέπεται κάποιος πρόσθετος όρος. Θα ήταν, συνεπώς, αντίθετο προς το εν λόγω νομοθετικό πλαίσιο να προβλέπονται τέτοιοι όροι στην περίπτωση που το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν τηρεί την προθεσμία που τάσσεται για την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς (άρθρο 29, παράγραφοι 1 και 2). Τέλος, όπως

38 Παρότι από το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 2, του εκτελεστικού κανονισμού Δουβλίνου (βλ. σημείο 13 των παρουσών προτάσεων) προκύπτει ότι θα μπορούσε να υπάρξει παράταση εφόσον το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα ενημερώσει δεόντως το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα ότι δεν μπορεί να πραγματοποιήσει τη μεταφορά εντός έξι μηνών, ωστόσο η δυνατότητα αυτή περιορίζεται ρητώς στις ιδιαίτερες συνθήκες που προβλέπονται στο άρθρο 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III Regulation. Αν δεν το πράξει τότε το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα καθίσταται αρμόδιο για την εξέταση της ουσίας του αιτήματος διεθνούς προστασίας με τη συνήθη προθεσμία των έξι μηνών.

39 Βλ. σημείο 40 των παρουσών προτάσεων.

υπογραμμίζουν η Αυστρία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Ελβετία, από την όλη οικονομία του συστήματος του Δουβλίνου δεν συνάγεται η επιβολή πρόσθετων όρων στη διαδικασία μεταξύ των κρατών μελών. Τίποτα σχετικό δεν προβλέπεται εξάλλου ούτε από το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού εφαρμογής του Δουβλίνου⁴⁰.

51. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι το άρθρο 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, όσον αφορά τους σχετικούς με τη μεταφορά διακανονισμούς μεταξύ του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα και του κράτους μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, η παρέλευση της εξαμήνης προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, αρκεί αφεαυτής ώστε το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα να καταστεί υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας του ενδιαφερόμενου προσώπου.

Η υπόθεση του M. Shiri

52. Η υπόθεση του M. Shiri εγείρει το δύσκολο ερώτημα πώς θα πρέπει να ερμηνευθούν οι κανόνες που διέπουν το προβλεπόμενο από το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III δικαίωμα πραγματικής προσφυγής των αιτούντων σε συνδυασμό με το άρθρο 29, το οποίο αφορά τις λεπτομέρειες και τις προθεσμίες για την εφαρμογή των αποφάσεων μεταφοράς.

53. Ο M. Shiri υποστηρίζει ότι στην περίπτωση του η προθεσμία για την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς άρχισε να τρέχει στις 23 Μαρτίου 2015, όταν οι βουλγαρικές αρχές αποδέχθηκαν το αίτημα εκ νέου ανάληψης που τους είχαν υποβάλει οι αντίστοιχες αυστριακές αρχές. Διατείνεται δε ότι η περίοδος αυτή έληξε έξι μήνες αργότερα, ήτοι στις 23 Σεπτεμβρίου 2015. Ως εκ τούτου, υποστηρίζει ότι, βάσει του άρθρου 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III, ο ίδιος δεν μπορεί να μεταφερθεί στη Βουλγαρία: το εν λόγω κράτος μέλος έχει απαλλαγεί από την υποχρέωση εκ νέου ανάληψής του, διότι η μεταφορά δεν πραγματοποιήθηκε εντός της προβλεπόμενης εξαμήνης προθεσμίας. Εν συντομία, ο M. Shiri υποστηρίζει ότι πλέον είναι πολύ αργά για να εφαρμοστεί η απόφαση μεταφοράς. Προσθέτει επίσης ότι το Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο) δεν αποφάνθηκε επί του αιτήματός του για την αναστολή της απόφασης μεταφοράς.

54. Είμαι της άποψης ότι τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά όσο υποστηρίζει ο M. Shiri.

55. Στο πλαίσιο της εξέτασης των ειδικών περιστάσεων της υπόθεσης του M. Shiri είναι καταρχάς αναγκαίο να διακριθούν οι κανόνες του άρθρου 27, παράγραφος 3, οι οποίοι ρυθμίζουν την αναστολή εφαρμογής των αποφάσεων μεταφοράς, από τις διατάξεις που διέπουν τις λεπτομέρειες και τις προθεσμίες εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων, οι οποίες παρατίθενται στο άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο III, προτού εξεταστεί πώς θα μπορούσαν να ερμηνευθούν συνδυαστικά οι κανόνες αυτοί.

56. Το άρθρο 27, παράγραφος 3, ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να προβλέπουν την αναστολή της εφαρμογής των αποφάσεων μεταφοράς. Τα κράτη μέλη δύνανται να επιλέξουν: (i) είτε να χορηγήσουν στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο το δικαίωμα να παραμείνει στο ενδιαφερόμενο κράτος εν αναμονή του αποτελέσματος του ενδίκου βοηθήματος ή της επανεξέτασης⁴¹. (ii) είτε να προβλέπουν ότι η απόφαση μεταφοράς αναστέλλεται αυτομάτως⁴². είτε (iii) να εξασφαλίζουν ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο θα έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από δικαστήριο να αναστείλει την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς εν αναμονή της έκβασης του ενδίκου μέσου ή της επανεξέτασης

40 Βλ., περαιτέρω, υποσημείωση 38 των παρούσων προτάσεων.

41 Άρθρο 27, παράγραφος 3, στοιχείο α', του κανονισμού Δουβλίνο III.

42 Άρθρο 27, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο III.

που αιτήθηκε⁴³. Επιτρέποντας στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να αποφασίζουν εάν θα αναστείλουν την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς, ο νομοθέτης σκοπούσε, αφενός, να ενισχυθούν οι νομικές εγγυήσεις που παρέχονται στους αιτούντες διεθνή προστασία και, αφετέρου, να τους επιτραπεί η καλύτερη υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους⁴⁴.

57. Το γράμμα του άρθρου 27, παράγραφοι 1 και 3, καθώς και οι γενικοί σκοποί των εν λόγω διατάξεων δεν φθάνουν μέχρι του σημείου να ρυθμίζουν την εφαρμογή των προθεσμιών που τάσσει το άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο III. Ωστόσο, στην περίπτωση άσκησης ενδίκου μέσου κατά απόφασης μεταφοράς, όπως συμβαίνει στην υπόθεση του M. Shiri, αμφότερες αυτές οι ομάδες διατάξεων θα πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο σύμφωνο και συνεκτικό με το ευρύτερο νομοθετικό πλαίσιο. Γενικώς, όταν ένας αιτών διεθνή προστασία βάλλει κατά της απόφασης για τη μεταφορά του με την αιτιολογία ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε προς την εξάμηνη προθεσμία που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III, θεωρώ ότι οι εν λόγω κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται κατά τον ακόλουθο τρόπο. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι τα ένδικα αυτά μέσα ασκούνται *μετά* την απόφαση καθορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους βάσει των κριτηρίων του κεφαλαίου III. Ήτοι, όταν το υπεύθυνο κράτος μέλος (στην περίπτωση του M. Shiri, η Βουλγαρία) υπέχει την υποχρέωση να προβεί στην εκ νέου ανάληψη του αιτούντος⁴⁵.

58. Ενδέχεται στην Αυστρία οι αποφάσεις μεταφοράς να καθίστανται εκτελεστές με μόνη την έκδοσή τους από τις αρμόδιες αρχές: τούτο, ωστόσο, συνιστά ζήτημα του εθνικού δικαίου.

59. Το άρθρο 29, παράγραφος 1, ορίζει ότι η μεταφορά του αιτούντος από το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα (εν προκειμένω, την Αυστρία) προς το υπεύθυνο κράτος μέλος (εν προκειμένω, τη Βουλγαρία) πρέπει να διενεργείται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα, το ταχύτερο δυνατόν, και το αργότερο εντός έξι μηνών από την αποδοχή του αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερομένου από άλλο κράτος μέλος (πρώτος όρος) ή από την έκδοση οριστικής απόφασης επί ενδίκου μέσου ή επανεξέτασης, εφόσον σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 3, υπάρχει ανασταλτικό αποτέλεσμα (δεύτερος όρος). Ο πρώτος όρος στηρίζεται στην παραδοχή ότι απομένει να καθοριστούν μόνον οι πρακτικές λεπτομέρειες της εφαρμογής της απόφασης μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένου του προσδιορισμού της ημερομηνίας κατά την οποία θα πραγματοποιηθεί αυτή⁴⁶. Ο δεύτερος όρος στηρίζεται στην παραδοχή ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εφαρμόζει τη διαδικασία αναστολής της εφαρμογής των αποφάσεων μεταφοράς που προβλέπεται από το άρθρο 27, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο III.

60. Προσθέτω ότι το άρθρο 29, παράγραφος 3, ορίζει ότι εάν ένα πρόσωπο έχει μεταφερθεί εσφαλμένα ή η απόφαση μεταφοράς ακυρώθηκε κατόπιν άσκησης ένδικου βοηθήματος ή επανεξέτασης μετά την εκτέλεση της μεταφοράς, το κράτος μέλος που εκτέλεσε τη μεταφορά αμελλητί αναλαμβάνει εκ νέου το εν λόγω πρόσωπο. Ασφαλώς, όταν η απόφαση μεταφοράς αναστέλλεται εν αναμονή της έκβασης της ένδικης διαδικασίας, δεν απαιτείται η προσφυγή στο άρθρο 29, παράγραφος 3⁴⁷. Εντούτοις, μολονότι, όσον αφορά τον M. Shiri η απόφαση μεταφοράς του *δεν ανεστάλη*, ο ίδιος, στην πράξη, παρέμεινε στην Αυστρία. Συνεπώς, το άρθρο 29, παράγραφος 3, δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής εν προκειμένω.

43 Άρθρο 27, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του κανονισμού Δουβλίνο III· βλ., επίσης, σημείο 20 και υποσημείωση 11 των παρουσών προτάσεων.

44 COM(2008) 820 τελικό της 3ης Δεκεμβρίου 2008, σ. 7.

45 Κατά το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', η Βουλγαρία (το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνθηκε το αίτημα) είναι υποχρεωμένη να προβεί στην εκ νέου ανάληψη του M. Shiri σύμφωνα με τους όρους που τίθενται στα άρθρα 23, 24, 25 και 29 του κανονισμού Δουβλίνο III.

46 Απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2009, Petrosian κ.λπ. (C-19/08, EU:C:2009:41).

47 Κάιτοι, αναμφίβολα, είναι σκόπιμο να υπάρχει μια πρόβλεψη η οποία επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές να διορθώσουν πιθανά σφάλματα, εντούτοις, φρονώ ότι το άρθρο 29, παράγραφος 3, θα πρέπει να χρησιμοποιείται κατ' εξαίρεση και όχι κατά κανόνα, δεδομένου ότι δεν συνάδει με τον σκοπό ο οποίος επιτάσσει οι μεταφορές να πραγματοποιούνται με πλήρη τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (βλ. αιτιολογική σκέψη 24 και δεύτερο εδάφιο του άρθρου 29, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III), ώστε οι αιτούντες να μην πηγαиноέρχονται συνεχώς από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

61. Η υπόθεση του M. Shiri δεν πληροί ακριβώς ούτε τον πρώτο ούτε τον δεύτερο όρο του άρθρου 29, παράγραφος 1. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο, προκειμένου να αποφανθεί επί της προσφυγής του M Shiri κατά της απόφασης μεταφοράς της BFA, είναι υποχρεωμένο να εξετάσει ενδελεχώς το περίπλοκο ζήτημα σχετικά με το πώς συνδέονται μεταξύ τους και πώς εφαρμόζονται οι κανόνες του κανονισμού Δουβλίνο III και οι αντίστοιχες διατάξεις του εθνικού δικαίου. Επισημαίνω, συναφώς, τα ακόλουθα.

62. Όσον αφορά την πρώτη απόφαση της BFA, μολοντί η Αυστρία έχει εφαρμόσει στο εθνικό της δίκαιο το άρθρο 27, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο III, στο μέτρο που προβλέπει ότι οι αιτούντες μπορούν να ζητήσουν από δικαστήριο την αναστολή εφαρμογής της απόφασης μεταφοράς, εντούτοις, δεν αμφισβητείται ότι στην περίπτωση του M. Shiri δεν υπήρξε τέτοια απόφαση. Ωστόσο, του επετράπη *de facto* να παραμείνει στην Αυστρία. Η προθεσμία για την πραγματοποίηση της μεταφοράς σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III άρχισε να τρέχει στις 23 Μαρτίου 2015. Η περίοδος αυτή διακόπηκε με την ακύρωση της πρώτης απόφασης της BFA στις 20 Ιουλίου 2015. Από αυτό το χρονικό σημείο και έπειτα, δεν υφίστατο απόφαση μεταφοράς για να εφαρμοστεί: το εθνικό δικαστήριο ανέπεμψε την υπόθεση στην BFA προκειμένου αυτή να εκδώσει νέα απόφαση⁴⁸. Το αν η ακύρωση της πρώτης απόφασης της BFA συνιστά απόφαση *ex nunc* (άκυρη από τις 20 Ιουλίου 2015, ημερομηνία έκδοσης της απόφασης) ή *ex tunc* (ήτοι, αντιμετωπίζεται σαν να μην είχε εκδοθεί η πρώτη απόφαση της BFA της 2ας Ιουλίου 2015) δεν ρυθμίζεται από τον κανονισμό Δουβλίνο III. Αποτελεί αμιγώς ζήτημα του αυστριακού δικαίου.

63. Έτσι, δεδομένου ότι (τουλάχιστον) από τις 20 Ιουλίου 2015 δεν υπήρχε σε ισχύ απόφαση μεταφοράς, κατά τον χρόνο εκείνο δεν πληρούνταν ούτε ο πρώτος ούτε ο δεύτερος από τους όρους του άρθρου 29, παράγραφος 1. Συνεπώς, δεν προκύπτει ότι, κατ' εφαρμογή του άρθρου 29, παράγραφος 2, η Βουλγαρία είχε απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις της για την εκ νέου ανάληψη του αιτούντος.

64. Όσον αφορά τη δεύτερη απόφαση της BFA, η οποία εκδόθηκε πριν από τις 23 Σεπτεμβρίου 2015 (ημερομηνία λήξης της εξάμηνης περιόδου), το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι δεν υπήρξε περαιτέρω επικοινωνία εκ μέρους των βουλγαρικών αρχών. Τούτο δεν προκαλεί ιδιαίτερη έκπληξη δεδομένου ότι από κανένα στοιχείο του κανονισμού δεν συνάγεται υποχρέωση της Βουλγαρίας να επικυρώσει την αποδοχή της.

65. Όμως, η υπόθεση του M. Shiri, δεν συνάδει ούτε με τις παραδοχές στις οποίες στηρίζονται τόσο ο πρώτος όσο και ο δεύτερος όρος στο άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III. Η διάταξη αυτή δεν αναφέρει πότε αρχίζει να τρέχει η προθεσμία για την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς υπό τις περιστάσεις αυτές. Από το γράμμα της εν λόγω διάταξης συνάγεται ότι η βάση στην οποία εδράζεται ο πρώτος όρος είναι ότι αυτός εφαρμόζεται όταν δεν έχει ασκηθεί ένδικο μέσο ή αίτηση επανεξέτασης δυνάμει του άρθρου 27, παράγραφος 1. Έτσι, υπό την επιφύλαξη του καθορισμού των πρακτικών λεπτομερειών, κατά τα λοιπά, η απόφαση μεταφοράς είναι, επί της ουσίας, οριστική⁴⁹. Τούτο, σαφώς και δεν ισχύει στην περίπτωση του M. Shiri, όπου υπήρξε σειρά ένδικων διαδικασιών ενώ και η δεύτερη απόφαση της BFA αποτελεί επί του παρόντος το αντικείμενο δικαστικής διένεξης. Η ουσία της υπόθεσης που αφορά την απόφαση αυτή δεν έχει ακόμη εξεταστεί. Ως εκ τούτου, η περίπτωση του M. Shiri δεν πληροί ούτε αυτόν τον όρο.

66. Ο M. Shiri άσκησε προσφυγή κατά της δεύτερης απόφασης της BFA. Η προσφυγή αυτή δεν έχει εκ του νόμου ανασταλτικό αποτέλεσμα δεδομένου ότι τα εθνικά δικαστήρια παρέλειψαν να αποφανθούν επί της αίτησης που αυτός κατέθεσε βάσει των εθνικών διατάξεων με τις οποίες εφαρμόστηκε στην εθνική έννομη τάξη το άρθρο 27, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο III. Έτσι, στην υπόθεση του M. Shiri δεν πληρούνται ούτε οι απαιτήσεις του δεύτερου όρου του

48 Βλ. σημείο 16 των παρουσών προτάσεων.

49 Βλ. σημείο 59 των παρουσών προτάσεων.

άρθρου 29, παράγραφος 1⁵⁰. Τούτο θα μπορούσε να αποδοθεί στο γεγονός ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του αυστριακού δικαίου, απλώς και μόνον η άσκηση προσφυγής κατά της απόφασης μεταφοράς είναι αρκετή ώστε να διασφαλιστεί ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν θα μεταφερθεί σε άλλο κράτος μέλος· ή, ενδέχεται στην Αυστρία να ισχύει μια γενική πρακτική περί μη έκδοσης απόφασης επί των αιτήσεων αναστολής (όπως διατείνεται ο M. Shiri). Η περίπτωση του M. Shiri αποκαλύπτει ότι ενδέχεται ως προς το ζήτημα αυτό να υφίσταται κενό στη νομοθεσία, όπως αυτή εφαρμόζεται στην Αυστρία⁵¹.

67. Κατ' εμέ, το άρθρο 29, παράγραφος 1, έχει την έννοια ότι η προθεσμία πραγματοποίησης της μεταφοράς μπορεί να αρχίσει να τρέχει μόνον εφόσον η μελλοντική πραγματοποίηση της μεταφοράς έχει κατ' αρχήν συμφωνηθεί και διασφαλισθεί και απομένει μόνον η ρύθμιση των λεπτομερειών της⁵². Το ίδιο ισχύει, κατά μείζονα λόγο, όταν το εθνικό δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί της αίτησης αναίρεσης που ασκήθηκε κατά της απόφασης μεταφοράς δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί της ουσίας και η πρόοδος της διαδικασίας έχει ανασταλεί λόγω της υποβολής αίτησης προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο. Η εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς δεν μπορεί να είναι βέβαιη μέχρι την οριστική περάτωση αυτών των διαδικασιών.

68. Κατά συνέπεια, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις που ισχύουν στην υπόθεση του M. Shiri, η προθεσμία πραγματοποίησης της μεταφοράς μπορεί να αρχίσει να τρέχει μόνον εφόσον η μελλοντική πραγματοποίηση της μεταφοράς έχει κατ' αρχήν συμφωνηθεί και διασφαλισθεί και απομένει μόνον η ρύθμιση των πρακτικών λεπτομερειών της. Εναπόκειται στις αρμόδιες εθνικές αρχές να εξακριβώσουν το πότε ακριβώς συμβαίνει αυτό, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα. Οποιαδήποτε ενδεχόμενη μεταφορά του αιτούντος διεθνή προστασία από το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα στο κράτος μέλος προς το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί το ταχύτερο δυνατό και το αργότερο εντός έξι μηνών από τη στιγμή που θα καταστεί βέβαιη η απόφαση επί της ουσίας του ενδίκου βοηθήματος ή της αίτησης επανεξέτασης.

Πρόταση

69. Υπό το πρίσμα όλων των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να πρέπει να απαντήσει στα ερωτήματα που του υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) ως εξής:

- Βάσει του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, ο αιτών διεθνή προστασία έχει, κατ' αρχήν, το δικαίωμα να προσβάλει την απόφαση περί μεταφοράς για τον λόγο ότι το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν πραγματοποίησε τη μεταφορά εντός της εξαμήνης προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού.

50 Παρά την απουσία δικαστικής απόφασης κατά την έννοια του άρθρου 27, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του κανονισμού Δουβλίνο III, εντούτοις, στην πράξη, στον M. Shiri ελετράπη να παραμείνει στην Αυστρία.

51 Εναπόκειται στην Επιτροπή να εξακριβώσει εάν πρόκειται περί πρακτικής η οποία είναι, σε κάποιο βαθμό, πάγια και γενική και κατά πόσον θα πρέπει να ασκήσει προσφυγή λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ: βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 26ης Απριλίου 2005, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (C-494/01, EU:C:2005:250, σκέψη 28)· βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα L.A. Geelhoed στην υπόθεση Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (C-494/01, EU:C:2004:546, σημείο 48).

52 Απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2009, Petrosian κ.λπ. (C-19/08, EU:C:2009:41, σκέψη 45).

- Βάσει του άρθρου 29, παράγραφος 2, του κανονισμού 604/2013, από μόνη της η παρέλευση της εξαμήνης προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού αρκεί ώστε το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα να καταστεί υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας του ενδιαφερόμενου προσώπου.